

Намозда оёқлар кенглиги ҳукми

05:00 / 09.01.2017 4034

Баъзи намозхонларнинг намоз ўқиётганда қиём ҳолатида оёқлари орасини ҳаддан зиёд кенг қилиб ўқиётганига гувоҳ бўлиб қоламиз. Агар улар жамоат билан ўқишисалар оёғини ёнидаги намозхоннинг оёғига текказиб олишади ва шу нарсани суннат деб билишади. Уларнинг бундай ўқиши ёнидаги намозхоннинг хушуъсини кетишига ҳам сабаб бўлиб қолади. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам зарар беришдан қайтарганлар:

لَأَقْمَلَ سَوْدَيْلَعُهُ لِلْأَصْلَلِ لَأَلْوُسَرَنْأُهُ نَعْلَأَيْضَرَّيْرُدْخَلِدِيَعَسِيَبَأَنْعَ
مُكَلَّجَلَأُهَارَرَأَرَضَأَلَوَرَضَأَلَ

Яъни, Абу Саид Худрий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “(Динда) зарар бериш ва зарар кўриш йўқдир”, дедилар. (Ҳоким ривояти, саҳих)

Мўътабар тўрт мазҳаб имомлари ҳам оёқларни мазкур кенгликда қўйишга буюрганлар. Бундай ҳолат ҳадисларни тўғри тушунмаслик сабабли пайдо бўлган янги ҳолатдир. Ҳадисларни тўғри тушуниш учун асри саодат замонасига яқинроқ яшаган зотларнинг сўзларига мурожаат қилишимиз лозим бўлади. Зеро улар ҳадисларни биздан кўра яхши билганлар, яхшироқ тушунганлар ва шунга мувофиқ ҳукм чиқарганлар. Бу ҳақида мазҳабимизнинг мўътабар китобларидан бўлган “Эълоус сунан” китобида қўйидагича келган:

لَعْ مَلَسَ وَ يَلْعَمْ لِلْأَصْلَلِ لَأَلْوُسَرَلَبْقَأُلَوْقَيِرِيَشَبَنْبَنْأَمْعَنْلَانَعَ
وَأَمْكَافُفُصَنْمِيَقْتَلَهُلَأَوْ» أَثَالَتْ «مُكَفُفُصَأُمِيَقَأَلَأَقَفَوَجَوَسَانَلَا
وَبَحَاصَبَكْنَمَبَهَبَكْنَمُقْزَلُيَلُجَرَلِأَتْيَأَرَفَلَأَقَ .» مُكَبُولُقَنْيَبُهُلَأَنَفَلَأَحَيَلَ
دُوَادُوَبَأَهَارَرَأَرَضَأَلَوَرَضَأَلَ

Нуъмон ибн Башир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам инсонларга юзландилар ва “Сафларингизни тўғирланглар, (деб) уч марта айтдилар. Аллоҳга қасамки, албатта сафларингизни тўғирлайсизлар ёки Аллоҳ таоло қалбларингизнинг ўртасини хилоф қилиб қўяди”, дедилар. (Нуъмон) айтди: Мен бир кишини елкасини шеригининг елкасига, тиззасини шеригининг тиззасига, тўпиғини унинг тўпиғига текказиб турганини кўрдим. (Абу Довуд ривояти)

نْمُكَارا يِنِإفْ، مُكَفُوفُص اُومِيقَأَلْأَقَمَسَوْهَيَلَعُولَالِلَّصَيَبَنَلِلَنَعَسَنَأَنَعْ يِرَأْخَبْلِأَهَاوَرْ، مَدَقَبُهَمَدَقَوْهَبَحَاصَبَكْنَمَبُهَكْنَمُقَزْلُيَأَنَدَحَأَنَأَكَوْ، يِرَهَطَءَأَرَوْ

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Сафларингизни тӯғирланглар, чунки мен сизларни ортимдан ҳам кўриб тураман”, дедилар. Бизларнинг ҳар биримиз елкамизни шеригимизнинг елкасига ва оёғимизни унинг оёғига текказиб турар эдик. Бухорий ривояти

Замонамизда бир тоифа инсонлар бу ҳадиснинг зоҳирини ушлаб, сафда оёқларини ёнида турганларнинг оёқларига текказиш лозим деб ўйлайдилар ва мана шу нарсада намознинг охиригача ўзларини қийнайдилар.

Албатта елкани елкага, тиззани тиззага текказиш билан биргаликда оёқларни оёқларга теккизиб туришда катта машаққат борлиги сир эмас. Хусусан намознинг охиригача мана шу ҳолатда бардавом бўлишнинг машаққатлиги кўриниб турибди. Машаққат эса (яъни, ибодатда ўзини қийнаш каби машаққатлар) далил билан кетказилгандир. (Чунки Аллоҳ таоло: Аллоҳ ҳеч бир жонни тоқатидан ташқари нарсага таклиф қилмас. (Бақара;286) деб марҳамат қилган)

Бу аъзоларнинг ҳаммасини бир-бирига текказиб туришни амалга оширишнинг имкони йўқ. Чунки намоз ўқувчиларнинг қомати, бўйлари ҳар хил. Ҳадисдан ирова қилинган маъно (сафни тӯғирлаш учун) мазкур баъзи аъзоларни баъзисига тўғри қилишдир.

Ҳофиз ибн Ҳажар “Фатхул Борий” китобида ушбу ҳадиснинг шарҳида шундай деган: Имом Бухорийнинг “Сафда елкани елкага, оёқни оёққа теккизиш боби”дан мурод сафни тӯғирлашлиқда ва орадаги очиқ жойларни ёпишлиқда муболаға қилиш қасд қилингандир. (Иқтиbos тугади)

“Авнул Маъбуд” китобида Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисдаги “بَكَانَمْلَابَأُوذَحَوْ” яъни, “Елкангизларни тенглаштииринглар” сўзини шарҳ қилиб, елкаларнинг баъзисини баъзисига баробар қилинглар. Бу шундай бўладики, намоз ўқувчиларнинг ҳар бирининг елкаси бошқаларнинг елкасига тўғри ва бир йўналишда параллел бўлиб, елкалар, бўйинлар ва оёқлар битта чизиқда бўлади, дейилган. (Иқтиbos тугади)

Шайх айтади (яъни, шайх Ашроф Алий Таҳонавий): Агарда оёқни оёққа текказишнинг ҳақиқий маъноси олинганда ҳам сафни тӯғирлаш учун иқомат вақтидаги жараён ирова қилинади. Чунки бу аъзолар ўртасини

текказишилк сафни тўғирлашликнинг ҳосил қилиш йўлидир. Ҳадисда намозга киришгандан кейин ҳам мана шу ҳолатда қолишга далолат қиласидиган нарса йўқ, кимки шу нарсани (яъни, намозни ичидаги ҳам оёқни оёқка текказиши) даъво қилса, унга далил келтирсинг. (Иқтибос тугади)

Мен айтаманки (яъни, Зафар Аҳмад Усмоний Таҳонавий): Анас розияллоҳу анхунинг “Бизларнинг ҳар биримиз елкамизни шеригимизнинг елкасига ва оёғимизни унинг оёғига теккизиб тутар эдик” деган сўзлари мазкур иш Набий с.а.в.нинг замонларида бўлган, ундан кейин давом этмаганлигига далолат қиласиди. Бу маънони Маъмарнинг ривояти очиқ-ойдин баён қиласиди. Унда “Агар бу нарса (яъни, оёқларни бир бирига текказиши) уларга нисбатан қилинганида, улар хуркак ҳачирдек қочиб кетардилар”, дейилган. Агар оёқни оёқка теккизиш намознинг қасд қилинган суннатларида бир суннат бўлганда эди, саҳобаи киромлар буни тарк қилмаган бўлардилар ва ҳеч ким ундан қочмаган бўлар эди. Хуллас саҳих гап биз айтган нарса, яъни, мазкур оёқни оёқка теккизишилк иқомат вақтида сафни тўғирлашликда муболаға қилиш учун бўлган. Иқоматдан кейин намознинг ичидаги бўлмаган. Буни англаб етинг! (Эълоус-сунан китобидан иқтибос тугади)

Фуқоҳолар намозхон қиёмда турганда қадамлари яқинлиги қай даражада бўлиши ҳакида ихтилоф қилганлар:

Шофеийлар бир қарич миқдорида бўлади деганлар.

Ҳанбалий ва Моликий мазҳаби фуқаҳолари оёқлар орасини кенг ҳам қилмасдан, бир бирига теккизиб ҳам олмасдан, балки ўртача, одатдагидан ошиб кетмаган ҳолда бўлишни мустаҳаб деганлар.

Бизнинг Ҳанафий фуқаҳоларимиз эса тўрт бармоқ миқдорида бўлиши суннат, чунки бу хушуъга яқиндир, деганлар. Лекин бу ўлчов миқдори оёқларини кенг қилишга узри йўқ кишилар учун белгиланган ўлчовдир. Аммо гавдаси катта, семиз ва барваста кишилар каби мўътадил мувозанатни сақлашда оёқлар орасини кенгроқ қўйишга эҳтиёжи бор кишиларга одатдаги ҳолатида туришга рухсат берилган. Чунки бундан мақсад узоқ вақт қиём ҳолатида турганда ҳам хушуъни йўқотмасдан туришга имкон яратиб берадиган даражада бўлишдир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Саҳиҳул Бухорий
2. Сунани Абу Довуд
3. Эълоус Сунан
4. Ал-Фиқхул исламийю ва адиллатуҳу
5. Ҳошиятут-Тоҳтовий

Құдратуллоҳ Сидиқметов